TALLINNA POLÜTEHNIK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE, AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

35 (1295) Reede, 25. november 1988 a. Hind 2 kop.

ARUTELU JÄTKUB...

Juba nädalajagu päevi on eestimaalaste (ja mitte ainult) meeli köitnud 16. novembril Toompeal vastu võetud otsused.

Esmaspäevasel lahtisel parteikoosolekul jagas tipikatele oma nägemust nendest küsimustest meie rektor, akadeemik **BORIS TAMM.** Ta märkis, et ultimaatumitega kaugele ei jõua: poliitika on kompromisside kunst. Meil tuleb omi seisukohti kaitstes jõuda mõistlike lahendusteni ENSV ja NSVL normatiivaktide vahekorras.

Tõepoolest, 16. novembri otsused lähevad lahku kehtiva konstitutsiooni mõnedest paragrahvidest, ent selge on ka viimatinimetatud dokumendis sellisel määral sisalduvate vasturääkivuste hulk, et tema oluline ümbertöötamine on muutunud ajalooliseks paratamatuseks. Miks ei või siis meie suveräänne liiduvabariik pakkuda oma seadustatud arvamust selle kohta, kuidas põhiseaduse kaasajastamist teoks teha.

ENSV Ülemnõukogu erakorralisel istungjärgul vastuvõetud konstitutsiooniparandused puudutavad perestroika eest peetava võitluse peamisi valupunkte, seepärast on ka pidurdusmehhanism operatiivselt, resoluutselt ja vahendeid valimata (tendentslikest tõlgendustest lausvaleni välja) valla päästnud otseselt 16. novembril ENSV rahvavõimu kõrgeima organi poolt vastu võetud ja vabariigi elanikkonna määrava enamuse poolt toetust leidnud seaduste vastu suunatud, pehmelt öeldes, agitatsiooni- ja propagandakampaania paljudes üleliidulistes massiteabevahendites.

Foto: M. Jalast

Praeguses olukorras on peamine selgitada, selgitada ja veelkord selgitada, miks üks väike rahvas näeb neid probleeme pisut teises valguses.

Tudengitele soovis rektor tasakaalukust, rohkem mõttetööd ja mõistmist, et kõik peavad vastutama oma tegude eest.

Küsimustes domineerisid kaks teemat: sm. V. Tšebrikovi visiit Eestisse (muljeid, kommentaare) ja meie probleemide valgustamise võimalused üleliidulises pressis ning Eestimaa venekeelsele elanikkonnale.

Koosoleku nimel otsustati saata ENSV Tele-Raadiokomiteele soovitus korraldada telesild Tallinn—Leningrad arutamaks aktuaalseid poliitilisi probleeme Läänemere regioonis lähtudes perestroikast ja selle tulemustest.

Samasuguse ettepanekuga esinesid hiljuti leningradlased telesaates «Ühiskondlik arvamus».

Koosoleku teises osas arutati parteilise juhtimise täiustamise kontseptsiooni ja kinnitati see ühehäälselt.

Koosoleku otsusesse võeti üksmeelselt järgmised punktid:

1. Toetame EKP KK ja ENSV Ülemnõukogu samme perestroika elluviimiseks Eestimaal.
2. Kutsume üles kogu Eestimaa elanikkonda konsolideeruma, lähtudes EKP KK 11. pleenumi seisukohtadest ja ENSV Ülemnõukogu erakorralisel istungjärgul vastuvõetud dokumentidest.

AUTASUSTAMISI

Vastavalt allasutuste esildistele KÄSIN pikaajalise eeskujuliku töötamise eest Tallinna Polütehnilises Instituudis autasustada TPI kuldmärgiga järgmisi töötajaid:

1. **Ajaots, Maido** — peenmehaanika kateedri juhataja, dotsent.
2. **Eichhorn, Anu** — elektroonika kateedri vanemlaborant.
3. **Einpaul, Jüri** — üldtehnilise kateedri vanemõpetaja.
4. **Heinrichsen, Vladimir** — raadiotehnika kateedri dotsent.
5. **Jaanson, Arvo** — arvutussaali masinaülem.
6. **Joorits, Lembit** — ehitusmehaanika kateedri dotsent.
7. **Järvis, Ida** — teadusliku raamatukogu mikrovõtete operaator.
8. **Jõers, Rein** — automaatika kateedri vanemõpetaja.
9. **Kallaste, Rudolf** — konstrueerimisbüroo VI kat. käsielektrikeevitaja-tööriistalukksepp.
10. **Kammal, Uno** — graafika kateedri vanemõpetaja.
11. **Karusoo, Aino** — võõrkeelte kateedri vanemõpetaja.
12. **Kask, Endel** — veekvaliteedi labori vanemteadur.
13. **Kenk, Kalju** — teoreetilise mehaanika kateedri dotsent.
14. **Kobets, Nikolai** — automajandi autojuht.
15. **Kolosov, Vassili** — endine tsiviilkaitse kateedri õppemeister.
16. **Koslov, Vladimir** — poliitilise ökonoomia kateedri professor.
17. **Kracht, Vilhelm** — automaatika kateedri dotsent.
18. **Kuusmann, Olga** — teadusliku raamatukogu mikrovõtete operaator.
19. **Küttner, Rein** — masinaehitustehnoloogia kateedri juhataja, dotsent.
20. **Lausmaa, Toomas** — soojusenergeetika labori vanemteadur.
21. **Lond, Heldur** — ehitustehnoloogia kateedri dotsent.
22. **Luhari, Toivo** — konstrueerimisbüroo VI kat. plastmasside keevitaja.
23. **Mõisnik, Kuulo** — ehitustehnoloogia kateedri vanemõpetaja.
24. **Poltavets, Jakov** — sõjalise kateedri õppemeister.
25. **Pool, Ain-Matt** — elektrotehnika aluste kateedri assistent.
26. **Pupp, Ellen** — üldtehnilise teaduskonna arvutuskeskuse operaator.
27. **Pupp, Lembit** — marksismi-leninismi kateedri vanemõpetaja.
28. **Ratnik, Velda** — soojusenergeetika labori teadur.
29. **Ringo, Signe** — teadusliku raamatukogu pearaamatukoguhoidja.
30. **Ritso, Aadu** — pulbermetallurgia labori oskustööline.
31. **Rootalu, Endrik** — arvutuskeskuse vaneminsener-programmeerija.
32. **Ruljand, Maie** — teadusliku raamatukogu sektorijuhataja.
33. **Saks, Ilmar** — tehniliste õppevahendite osakonna õppemeister-operaator.
34. **Salumaa, Helmi** — graafika kateedri assistent.
35. **Tadolder, Jüri** — masinaelementide kateedri juhataja, dotsent.
36. **Tali, Ingrid** — teadusliku raamatukogu osakonnajuhataja.
37. **Talts, Anne** — teadusliku raamatukogu osakonnajuhataja.
38. **Tomson, Jaan** — elektriajamite kateedri dotsent.
39. **Topnik, Endel** — teoreetilise mehaanika kateedri dotsent.
40. **Uder, Üli-Olimar** — füüsika kateedri dotsent.
41. **Vichmann, Frederik** — matemaatika kateedri dotsent.

Rektori kt. V. MIKKAL

Vastavalt allasutuste esildistele KÄSIN eeskujuliku töö-ülesannete täitmise ja aktiivse ühskondliku tegevuse eest paigutada instituudi autahvlile järgmiste töötajate fotoportreed ning premeerida neid à rbl. 50.—:

1. **Enn Hendre** — peenmehaanika kateedri dotsent.
2. **Jaan Karu** — sanitaartehnika kateedri dotsent.
3. **Andres Keevallik** — digitaalsüsteemide projekteerimise ja diagnostika labori juhataja.
4. **Uno Liiv** — sanitaartehnika kateedri professor.
5. **Teodor Lutškovski** — infotöötluse kateedri juhataja, dotsent.
6. **Uno Mereste** — statistika kateedri juhataja, professor.
7. **Maret-Elo Mikkal** — orgaanilise ja biokeemia kateedri dotsent.
8. **Avo Ots** — raadiotehnika kateedri vanemõpetaja.
9. **Jüri Tanner** — teadusprorektori asetäitja.
10. **Aleksei Tümanok** — teadusosakonna juhtiv teadur.
11. **Mati Valdma** — elektrisüsteemide kateedri juhataja, dotsent.
12. **Elvi Vall** — teadusliku raamatukogu kataloogimisosakonna juhataja.
13. **Leo Õispuu** — soojusenergeetika kateedri dotsent.

Rektori kt. M. GRAF

EESTIMAA ON VÄIKE

ja ta saab enesele lubada vaid ühe tehnikakooli, kus koolitatakse insenere automaatika, arvutustehnika, elektroonika, side erialadele. Neid insenere aga vajatakse väga erineva iseloomuga ettevõtteis täitmaks üpris erinevaid ülesandeid. Peame andma perspektiivikaid teadureid Küberneetika Instituudile ja teistele teadusasutustele (ka enesele), konstruktoreid ja ekspluatatsiooniinsenere kõigile tööstusettevõtteile (alates aparaadiehitusettevõtteist ja pooljuhttööstusest ning lõpetades leiva- ja piimakombinaatidega), erineva taseme programmiste ja teenindajaid arvutuskeskustele jne. jne. Meie lõpetajaid vajab ka raudtee ja meditsiin, põllumajandus- ja projekteerimisinstituudid, side- ja kalamehed.

Kõigi nende ametite kindlustamiseks automaatika, arvutustehnika, elektroonika ja side erialade inseneridega näeb **üleliiduline erialade nomenklatuur,** mida hiljuti «oluliselt kärbiti», ette kõrgkoolidele umbes 30 erinevat eriala. Oleks mõeldamatu õpetada kõiki neid Tallinna Tehnikaülikoolis. Ja ega vist vajadust ka ei oleks! Kahjuks paljud üleliidulise alluvusega ettevõtted näevad siin suurepärast võimalust immigratsiooni arendamiseks. RET, aparaadiehitustehased, pooljuhttehased, raudtee jt. toovad iga aasta Eestisse kümneid noori insenere, kes pole Eestist ja eesti keelest varem muud kuulnud, kui et see asub seal «läänes» ja et seal on päris hea elada. Allikateks on peamiselt vastavate ettevõtete muulastest juhtkonna koduinstituudid.

Automaatikateaduskond on ammu mõistnud, et kehtivad üleliidulised õppeplaanid oma jäikuse ja universaalsusega Saaremaast Sahhalinini meile ei sobi. Kahjuks olid seni kõrgkooli kohapealsed võimalused õppeplaanide (ja üldse õppetöö korralduse) osas üpris piiratud. Tõsi — me oleme juba ammu loobunud üleliiduliste tüüpprogrammide sisust kinnipidamisest ja õpetanud õppeplaanis etteantud ainest seda, mida ise õigeks ja Eestile vajalikuks pidanud. Täna aga sellest enam ei piisa!

Kogu meie maa **RÄÄGIB** kardinaalsetest reformidest. Eesti **RÄÄGIB** IME-st. Tegusid pole. Aga oleks aeg! **Automaatikateaduskond alustas tänavu oma väikeste tegudega. Alates käesolevast sügissemestrist on teaduskonna nõukogu otsusega kuulutatud IV ja V kursuse õppeplaanid erialaainete osas vabadeks.** Iga üliõpilane võib alates VII semestrist ise valida, milliseid erialaaineid ta kuulab ja millised eksamid ta sooritab. Valida võib esialgu kõigi teaduskonna õppejõudude (ka küberneetika

Järgneb 2. lk.

baaskateedri) poolt õpetatava te ainete seast (neid on ca 30) Esimesel, katseaastal me e rakenda mingit süsteemi — **igale üliõpilasele, kes tahab midagi muuta, koostatakse kateedri poolt individuaalplaan, mille kinnitab dekaan.** Selle individuaalplaani koostamisel on aluseks üliõpilase ettepanek, mis loodetavasti arvestab tema tulevase töökoha tegelikke vajadusi (aga ka lihtsalt huve ja isegi sümpaatiaid õppejõudude osas). Kateeder loomulikult peab jälgima, et see ettepanek oleks sisuliselt loogiline (õppeainete järgnevus jms.) ja ei viiks diplomi sisulise väärtuse langusele. Kinnitatud individuaalplaan on dekanaadile aluseks eksami-arvestuslehtede väljaandmisel ja diplomilisa vormistamisel.

Teaduskond on veendunud, et jäädes seejuures tüüpõppeplaani ainete nomenklatuuri raamidesse, me teeme vaid pool sammu edasi. Seepärast **alustasime ka õpetatavate erialaainete nimekirja ajakohastamisega.** Selleks loeme täiendavalt tunniplaanis ettenähtule igal semestril 2...3 uut ainet ja püüame seda teha tipptasemel. Nii alustas tänavu prof. H. Sillamaa kursust «Süsteemiteooria mudelid ja meetodid» ja Küberneetika Instituudi AT EKB asedirektor H. Tani kursust «Arvutiarhitektuur». Esimesel loengul tuli esialgu valitud auditooriumid välja vahetada suuremate vastu! Vabatahtlikke kuulajaid jätkub. Õpperühm LI-71 tuli H. Tanit kuulama täies koosseisus. Järgmiseks semestriks on planeeritud loengud prof. Engelbrechtilt, prof. R. Ubarilt ja dots. O. Kangurilt.

Oleks ülimalt meeldiv, kui see idee leiaks laiemat kandepinda. Näiteks võiks meie lisaloengute reklaamplakatite kõrvale tekkida ka midagi huvitavat matemaatikuilt (III kursuse jaoks). Tasuks mõelda ka õppeainete «vahetusele» teiste teaduskondadega jne.

Tehtut võiks vaadelda kui esimest sammu hiljutiavaldatud TPI IME-programmi realiseerimise suunas.

A. ANNUS
automaatikateaduskonna
prodekaan

TUBLI ESINEMINE MINSKIS

24.—29. oktoobrini toimus Minskis, sealses Tehnoloogia Instituudis keemia olümpiaadi III voor «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress». Esindatud oli 12 vabariigi ja Moskva ning Leningradi kolmeliikmelised võistkonnad Eemale jäid Gruusia, Kirgiisi ja Uzbeki. III voor oli kahe etapiline — üks päev teoreetilises osas ja teine eksperimentaalses osas.

Teoreetiline osa sisaldas ülesandeid anorgaanilisest, analüütilisest, orgaanilisest ja füüsikalisest keemiast. Ühe ülesande lahendamine nõudis arvutustehnika oskusi, tuli koostada algoritm, programm ja arvutada masinal.

Eksperimentaalses osas oli vaja sünteesida orgaaniline ühend üle mitme vaheetapi ja puhta lõpp-produkti eraldamisega.

Meie instituudi keemikud esinesid väga tublilt. Jaan Anvelt (KA-91) saavutas 5.-nda koha. Aare Sirendi (KA-91) oli 10. - ja Igor Golovtsov jagas 16.—17. kohta. Jaan Anvelt pälvis eridiplomi, kui parim füüsikalise keemia ainetundja.

Võistkondlikult saavutasime igati hinnatava **IV koha,** mis on meie keemikute viimaste aegade parim tulemus.

1. Moskva — 157,6 punkti; 2. Läti — 113,7, 3. Valgevene — 101,6, 4. Eesti — 101,2, 5. Leningrad — 79,7, 6. Vene Föderatsioon — 65,9, 14. Turkmeenia — 13.9.

V. KALLAST
võistkonna esindaja

MÄEKATEEDER 50

MÄEKATEEDRI MINEVIKUST JA OLEVIKUST

Tallinna Tehnikaülikooli avamise ajaks oli mäetööstus Eestis kujunenud vägagi oluliseks majandusharuks. Tegutses mitu põlevkivikaevandust, Ülgastel töötas fosforiidikaevandus, üle kogu Eesti oli mitmeid looduslike ehitusmaterjalide karjääre. Samal ajal valitses terav puudus kõrgharidusega mäendusspetsialistidest. Kogu mäetööstusele andis juhte vaid Jõhvis asuv Virumaa kaevanduskool, mille lõpetajad olid paraku oskustöölise tasemel. Oli ka üksikuid välismaal hariduse omandanud praktiseerivaid mäeinsenere, kuid nende arv oli liiga väike mäetööstuse tarvilikul tasemel hoidmiseks. Mäetööstuse ajakohase taseme ja toodangu konkurentsivõime tagamine ilma kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistideta osutus võimatuks.

Aja nõuet mõistis suurepäraselt tolleaegse Majandusministeeriumi Mäeameti juhataja mäeinsener Jaan Kark, kes esitaski valitsusele idee alustada mäeinseneride koolitamist Tallinna Tehnikaülikoolis. Ettepanek leidis toetust ning **1938. õppeaasta alguseks reorganiseeriti senine keemiateaduskond keemia- ja mäeteaduskonnaks ning loodi geoloogia ja mäetööde professuurid.**

Professor Jaan Kark
(1876—1953)

Esimesteks professoriteks, vastavalt geoloogia ja mäetööde laboratooriumide juhatajateks valiti Peterburi Mäeinstituudi lõpetanud **Jaan Kark** (1876—1953) ning Freibergi Mäeakadeemias Saksamaal kõrghariduse omandanud **Artur Linari-Linholm** (1901—1983). Need mehed koostasid ka pärast tutvumist Lääne-Euroopa juhtivate mäeinstituutidega mäeosakonna esimesed õppeprogrammid.

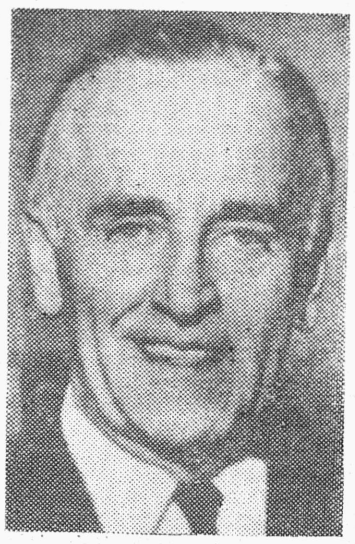

Professor Artur Linari
(1903—1983)

Selle eeltöö tulemusena asuski 1938. aasta septembris 25 noort meest Tallinna Tehnikaülikoolis mäendust õppima.

1940. aasta sügisel toimunud muudatuste käigus loodi keemia- ja mäeteaduskonna juurde iseseisva üksusena mäekateeder, mille esimeseks juhatajaks valiti professor Jaan Kark. Kolme sõjaeelse aasta jooksul võeti mäeosakonda vastu kokku 75 üliõpilast.

Saksa okupatsiooni ajal õppetöö jätkus, toimus isegi enam-vähem pidev üliõpilaste vastuvõtt, kuid raskest ajast tingitud keeruka olukorra tõttu suutis aastatel 1943—1944 mäeinseneri kutse omandada vaid viis üliõpilast, kellest üks hukkus ning ülejäänud sõjakeerises välismaale sattusid. Ainult üks neist (A. Kitsnik) tuli pärast sõda kodumaale tagasi ja lõpetas 1953. aastal TPI teistkordselt.

Sõda, mis lõi raskeid haavu kogu Eestile, ei jätnud puutumata ka mäekateedrit. Nii oli 1944. aasta sügiseks kogu mäekateedrist alles jäänud vaid prof. J. Kark, kõik ülejäänud õppejõud ja üliõpilased olid sõjakeerises laiali pillutatud. Sellest hoolimata jätkati tänu J. Kargu aktiivsele tegutsemisele siiski mäeinseneride väljaõpetamist ja võeti vastu 25 uut üliõpilast. Õppetööd jätkasid individuaalplaanide järgi ka neli sõjaeelsetel aastatel alustanud ning 1941. aasta suvel mobiliseeritud või evakueeritud üliõpilast, kes lõpetasid TPI 1946—47. aastail.

Taasalanud õppetööl oli peamiseks mureks kaader, sest mäeinsenere oli Eestis väga vähe. Esimese õppejõuna lisandus J. Kargule 1945. aasta 1. jaanuaril dotsent **Ludvig Kalman** (1899—1981), samal suvel tulid veel põlised mäemehed dotsendid **Oskar Vuht** (1880—1967) ja **Jaan Aarman** (1885—1978) ning assistent **Elmar Kotkas.** Seega koosnes esimeste sõjajärgsete aastate mäekateeder eranditult Peterburi (Leningradi) Mäeinstituudi vilistlastest (J. Kark lõpetas selle 1907., O. Vuht ja J. Aarman 1914., E. Kotkas 1930. ning L. Kalman 1934. a.). Abiõppepersonalina kasutati kateedris tollal vanemate kursuste üliõpilasi.

Sõjajärgsete aastate õppejõude iseloomustas küll suur entsiasm, kuid ühtlasi ka kõrge iga (J. Kark, O. Vuht ja J. Aarman olid pensionialised). Pärast EK(b)P VIII pleenumit suure hoo sisse saanud stalinlik «nõiajaht» ei möödunud ka mäekateedrist ning 1950. aastal vallandati prof. Jaan Kark ning dots. O. Vuht, keda süüdistati üheaegselt natsionalismis ja kosmopolitismis. Uueks kateedrijuhatajaks sai dotsent Ludvig Kalman, kes seda ametit lühikese vahega pidas kuni pensionile minekuni 1970. aastal. Hiljem on mäekateedrit juhatanud dotsendid Heino Aruküla (1963—64), Alfred Reier (1970—1980) ja Veljo Lauringson (1980—1985). Alates 1985. aastast on mäekateedri juhataja dotsent Alo Adamson.

1950. aastatel muutus mäeriala noorte hulgas väga populaarseks. Sisseastumisel tekkis tugev konkurents (tihti kuni 3 kandidaati ühele kohale) ja õppima pääsesid vaid kõige võimekamad. Tänu sellele omandasid kuni viiekümnendate lõpuni mäeinseneri diplomi praktiliselt kõik vastuvõetud. Tööstuse kasvavate vajaduste rahuldamiseks alustati 1954. aastal veel teise, vene õppekeelega rühma vastuvõttu.

Mäeinseneride koolitamise normaalsed tingimused katkesid 1960. aastal, mil üleliidulisel tasemel hakati nõudma kõrghariduse ja teadustöö lähendamist tööstusele ning perspektiivseimaks hariduse omandamise viisiks kuulutati õppimine tootmistöö kõrvalt. Kiiruga asuti neid ideid realiseerima ka Eestis. Lühikese aja jooksul likvideeriti kõrge maine ja suurepärase laboratoorse baasiga Tallinna Mäetehnikum, mida asuti taas looma Kohtla-Järvel. Tulevase tehnikumi ruumidesse otsustas TPI tolleaegne juhtkond (rektor prof. A. Aarna) saata ka mäekateedri.

Paraku ei tulnud uue «mäendusliku õppekombinaadi» loomisest Kohtla-Järvel midagi välja. Sisuliselt jäädi allüürnikuks kohalikus keemiatehnikumis, mille juhtkond suhtus tulnukaisse ükskõikselt, ei suudetud komplekteerida laboratooriumi kujundamiseks vajalikku kaadrit, ega üliõpilasigi, kes tolleaegsete arusaamade kohaselt pidid päeval töötama kaevanduses ning õppima õhtuti. Selline seisukord ei saanud kaua kesta ning juba 1962. a. kevadsemestril toodi kateeder Tallinnasse tagasi. Kuna kateedri senised ruumid ning ka need ruumid, mis olid talle projekteeritud Mustamäe õppekorpusesse, olid hõivatud teiste kateedrite poolt, pidi mäekateeder leppima vaid paari kabinetiga Koplis. Kogu mäetööde laboratooriumi sisustus jäi Kohtla-Järvele, kus see koos mäetehnikumiga hingusele läks. Säilis vaid kateedri juurde kuulunud geoloogialaboratoorium, mis oli «küüditamisest» pääsenud. Alles kolm aastat hiljem, pärast kateedri üleviimist energeetikateaduskonda, lahenes ruumide probleem ning teaduskonna õppekorpuses algas laboratooriumide taasloomine.

Sellega aga ei olnud mäekateedri vintsutused veel kaugeltki lõppenud. Nii oli kuuekümnendate aastate lõpul TPI-l Kohtla-Järvel valminud õppehoone, mis algselt oli ette nähtud kaugõppe ja õhtuse õppevormi edendamiseks. Kuna aga nende õppevormide populaarsus pidevalt langes, ähvardas uus hoone tühjaks jääda. Olukorra päästmiseks taheti mäekateeder jälle Kohtla-Järvele viia. Nii kaugele siiski ei mindud, kuid praegugi toimib süsteem, mille kohaselt mäeosakonna vene õppekeelega rühmade kahe esimese kursuse tudengid õpivad Kohtla-Järve üldtehnilises teaduskonnas ja tulevad siis Tallinna mäekateedri juurde stuudiumi lõpetama. Ainult eesti õppekeelega rühmadel toimub kogu stuudium Tallinnas.

Mäekateedri kauaaegne
juhataja dotsent
Ludvig Kalman
(1899—1981)

Kõrvuti tegeliku õppetööga on kateedri õppejõud koostanud ka mitmeid erialaõpikuid. Õppetöö ja õpikute koostamise käigus kujunes välja ka eestikeelne mäenduse terminoloogia, mis sai aluseks vastava sõnaraamatu koostamisel.

Mäekateedri teadusuuringute peasuunad on seotud Eesti mäetööstuse aktuaalsete probleemidega neis osalevad kõik kateedri õppejõud ja mitmed üliõpilased koostöös TPI teiste kateedritega ja muude ametkondadega. Praegu osaleb mäekateeder järgmiste probleemide lahendamisel:

1. Fosforiidiprobleemi raames teaduslike aluste loomine ökoloogiliselt ohutu ja majanduslikult õigustatud kaevandamistehnoloogia väljatöötamiseks (muidugi juhul kui see üldse võimalik on).
2. Eestimaa üldlevinud maavarade kaevandamise ja kasutamise korrastamine.
3. Ökoloogiliselt väheohtliku põlevkivikaevandamise tehnoloogia väljatöötamine.
4. Kõigi Eesti maavarade kaevandamise perspektiivse arenguskeemi koostamine.

Hoolimata sellest, et enamkui poole oma eksisteerimisajast on mäekateeder pidanud ületama normaalsele arenguteele veerenud ja veeretatud takistusi, on ta andnud Eestile kokku üle 700 mäe- ja mäe-elektriinseneri. Neist ligi kolmkümmend on kõrghariduse omandanud kaugõppe teel. Paljud TPI lõpetanud mäeinsenerid on teinud väga palju Eesti mäetööstuse arenguks.

Lisaks eelnevalt mainitutele on TPI mäekateedri õppejõududeks olnud:
Paul Kents (1938—1940)
Artur Luha (1940—1944)
Aleksander Kitsnik (1946—1948)
David Levitski (1950—1954)
Uno Mitt (1952—1954)
Kalju Ojase (alates 1954. a.-st)
Viktor Vasur (1954—1956)
Helmut Kasesalu (1955—1960)
Kuido Saarest (1956—1959)
Kaissa Mens (1955—1960)
Elmar Keskküla (1957—1958)
Elmar Joosep (1963—1971)
Robert Päsok (1966—1980)
Leo Talve (1972—1984)
Valeri Belitski (1972—1974)
Jüri Pastarus (alates 1981. a.-st)
Eduard Kikkas (1985—1986)
Tõnu Tomberg
(alates 1987. a.-st)

Mäekateedri lõpetajatest on võrsunud **27 teaduskandidaati** ja **kaks teadusdoktorit.** 1947. a. kaitses Elmar Kotkas ainsa mäemehena kandidaadikraadi TPI-s. Käesoleval ajal töötab kateedris 10 inimest, neist 6 õppejõudu. Üks kateedri õppejõududest — Jüri Pastarus töötab praegu Alžeerias Orani Tehnikaülikoolis.

Praegu ohustavad mäekateedrit kaitseministeeriumi «eksperimendid» (üliõpilaste kutsumine tegevteenistusse) ja mäeinseneri kutse ebapopulaarsus eestlastest noorte seas. Avalik arvamus peab mäetööstust mitmete Kirde-Eesti valupunktide ainupõhjustajaks ning mõned radikaalid nõuavad isegi kõigi mäetööde lõpetamist Eestis. Samas on probleemil ka teine külg. Maavarade kasutamine (ja järelikult ka kaevandamine) on tsivilisatsiooni kestmise huvides tarvilik nüüd ja edaspidigi. Seda ka IME programmist lähtudes. Praegu aga on mäeinseneride ülesandeks kaevandamise ja loodushoiu seostamine. Loomulikult saavad seda edukalt teha vaid need insenerid, kelle jaoks Eesti on ainus kodumaa. **Seniste tendentside jätkumisel** (käesoleval aastal jäi eesti õppekeelega rühm jälle komplekteerimata kuna avaldusi ei olnud) **läheb Eesti mäetööstus mõne aja jooksul täielikult mujalt saabunute kätte,** kellede väärtushinnangud ja loodusesse suhtumine ei pruugi meile vastuvõetavad olla. **Loodusrikkuste kasutamise ja nende kaitse ühitamine on aga võimalik siis ja ainult siis, kui mäetööstuse juhtimine jääb kohaliku, rahvusliku kaadri kätte.**

* * *

Õnnitleme juubeli puhul endiseid ja praeguseid õppejõude, vilistlasi ja üliõpilasi ning kõiki teisi, kes on olnud seotud mäekateedriga.

MÄEKATEEDER

ERIETTEVALMISTUSETA INSENERIKS

Viimasel ajal on TPI kolmandate-neljandate kursuste üliõpilaste aktuaalseimaks teemaks sõjalise õpetuse küsimus. Küsimus iseenesest on lihtne: «Be or not to be?», kuid vastata sellele on tunduvalt raskem. Et saada paremat ettekujutust kujunenud olukorrast, tuleks analüüsida veidi hetkeseisu.

Ma ei avasta midagi uut öeldes, et tõsised probleemid sõjalise õppega TPI-s ning samuti teisteski Eesti kõrgkoolides algasid aastatel, kui õppetööle pöördusid tagasi esimesed kõrgkoolist armeesse võetud noormehed. Sõjalise kateedris esitasid nad õigustatult küsimuse: «Miks jälle see uuesti?». Teisel pool seisvad seltsimehed selgitasid siis ja teevad seda nüüdki, et kroonus said meist sõdurid (parematest seersandid ja vanemad), aga siin õpetatakse meid (reserv-) ohvitserideks. Selle väitega võiks isegi nõustuda, kui ei oleks paari «pisiasja», mis rikuvad kangelasliku ohvitserikutse omandamist.

ESITEKS.
TULEVIKU PERSPEKTIIV OHVITSERINA.

Ühelegi sõjaväe läbikäinud mõtlevale indiviidile ei ole vaja seletada, milline vahe on värvilistel plakatitel kujutatud sõjaväe-idülli ja praktilise kroonu vahel. Ka pole vaja tõestada, kui suure osa moodustab ilmne demagoogia uhketel stendidel pealkirjaga «Офицер — профессия героическая». Üldkasutatava 100%-lise skaala järgi oleks võimatu seda määrata, selleks sobib ainult legendaarne «военный тангенс». Selgituseks neile, kes veel ei ole kroonuleiba söönud või kes seda tegid küllalt ammu, tuleb öelda, et **sõjaväe hetkeseisu** iseloomustavad kahjuks kõige paremini väljendid, mida nõukogude ideoloogid on alati püüdnud kasutada meie klassivaenlase kohta — «surev» ja «roiskuv». Ohvitserid täidavad selles süsteemis samuti üht erilist osa: «Ohvitserkond — see on sõjaväe hauakaevaja.» See ei ole üle pakutud, sest kes on näinud, need teavad, et keskastme reaohvitseride käitumine on tihti kogu sõjaväe võitlusvõimet õõnestav.

Sõjavägi oma praeguses olukorras on kujunenud süsteemiks, mis töötab selleks, et iseennast ülal pidada, ta on elav näide ajaloos õpitud naturaalmajandusest. Reaohvitser selles süsteemis paraku ei ole mitte teadlik riigikaitse spetsialist, vaid oma printsiibitu ja omakasupüüdliku tööga põhimõttel: «teha ainult niipalju, kui kästakse» ta ainult suurendab kogu süsteemis valitsevat kaost.

Neid sõnu ei ole vaja tõestada. Mitte kaua tagasi maandus üks ilmekas «tõestus» meie kodumaa pealinna südames. Selle kuritahtliku huligaansuse tagajärjel mitmed hallipäised ülemjuhatajad ulatasid oma kindralisaua väärikamatele meestele. Kas aga see muudab midagi? Arvan, et mitte, sest sõjaväe hetkevormi määrab just reaohvitserkonna teadlikkus ja andumus oma teenistusele. Kui me tahame, et Moskva jõest ei pistaks varsti pea välja mõni militaristide miniallveelaev, siis tuleb ohvitserideks õpetada ainult sõna otseses mõttes sõjanduse fänne, kellele riigikaitse oleks tõeliseks kutsumuseks. Filtri tee õppekorpuses püütakse aga riigikaitse spetsialiste välja õpetada stagna-aegsete käsumeetoditega. Teadlikkust, mida nõuab riigi kaitsmine, ei saavutata sunnitööga ning selle asemel, et õpetada välja ohvitser-insenere lahkuvad Filtri teelt ohvitser-desertöörid. See on tõsine probleem.

On muidugi loomulik, et kõrgkooli lõpetanu peaks omama ka sõjaväes lihtsõduri suhtes kõrgemat kraadi, aga seda tuleb saavutada mõistlike vahenditega, see tähendab eelkõige seda, et kõrgkoolist ei tohi tudengeid võtta sõjaväkke. Neile aga, kellede suhtes enam ei saa teha vigade parandust, tuleb tagada valikuvabadus. Nad on oma konstitutsioonilise kohustuse täitnud ja olukorras, kus ohvitserikutse on devalveerunud, ei saa kedagi käsukorras teha mundrikandjaks.

TEISEKS.
ÕPPEMETOODIKA.

Kui ohvitseriks saamiseks olid vaid teoreetilised võimalused ja võis end lohutada sellega, et peale TPI lõpetamist praktiliselt võib-olla ei tule ohvitserina teenida (kui just äkki ei võeta veelkord aega teenima — selle vastu pole keegi tagatist andnud), siis see, mismoodi toimub nn. «õpetamine» sõjalise kateedris, on kindlasti üks olulisemaid põhjusi, miks üliõpilased on nii aktiivselt sõjalise vastu meelestatud. **Sellel, mis toimub Filtri tee auditooriumides, ei ole midagi ühist õpetamisega akadeemilises mõttes.** Kui üldse leidub eestikeelset sõna, mis võiks iseloomustada toimuvat Filtri teel, siis sobib ehk paremini «kasvatama» või «trillima». Tundides, mida ei oska nimetada ei loenguteks, seminarideks ega mingi muu akadeemilise määratlusega, püütakse üliõpilastele pähe tuupida täiesti mõttetut informatsiooni (vist liiga hea sõna) ustavidest, koodidest, relvade ning seadmete passiandmetest jne. Seda kõike võib lugeda vastavatest raamatutest, tabelitest või tehnilistest kirjeldustest. Pähe õppimine võib kõne alla tulla ainestiku puhul, mida edasises õppetöös pidevalt tarvis läheb (ka sel puhul on kaheldav, kui saab kasutada vastavat kirjandust), kuid materjal, mida meile pähe tuubitakse, ei ole aluseks mitte millelegi ei sõjalises kateedris ega mujal. Lihtsalt pähe õppida õppimise pärast. Sellist õppemetoodikat võib kasutada algkooli teises-kolmandas klassis, kus inimene veel ise ei ole võimeline otsustama, mis on vajalik ja mis mitte. Sõjalise kateeder üritab 22.—25. aastastele täiskasvanud inimestele läheneda sama meetodiga.

Üliõpilane peaks omandama kõrgkoolis eelkõige iseseisva mõtlemise ja analüüsi oskuse ning neid oskusi endas arendama, aga mida «arendab» programmist punkt-punktilt maha loetud tekst, mida on täpselt niipalju, kui ülalttulnud normatiiv ette näeb? See on täielik isemõtlemise hävitamine ja üht tüüpi standardinimese — ohvitseri tootmine massitiraazis.

Põhjendused, millega üliõpilaste meelepaha püütakse rahustada, on enam kui naeruväärsed. Vihjatakse «salajastele» andmetele, väidetakse, et tuleb tunda aparaate ja relvi, millega me võitlema hakkame jne. Kui põhjendada kuiva pähetuupimist mingite andmete «salajasusega», siis tuletab see meelde pioneeriea luuremänge salakirjakestega. Kas võib tõsiselt võtta 50.—60. aastate tehnika andmetega salatsemist ja nende pähetuupimist, kui relvastuse tegeliku jõu moodustavad tänapäeva mikroelektroonikal ja arvutustehnikal baseeruvad sõjavahendid?

Kui muud argumendid tulevaste reservohvitseride kasvatamiseks ei aita, siis tuuakse esile niivõrd raudne argument, et see paneb alati tudengeid õhku ahmima: «Te ise olete valinud TPI, kus tuleb ka sõjalist õppida. Kui teile ei meeldi, eks minge siis ära!»

Täielik demagoogia! Kas võib suuremat hämamist ette kujutada?! Mis valikust saab üldse juttu olla, kui TPI on Eestis ainuke kõrgkool, kus ma saan õppida valitud eriala? Või kas peale üksikute kõrgkoolide leidub kogu Nõukogude Liidus reaalkallakuga ülikooli, kus ei oleks kohustuslik sõjaline õpe? Valik kui selline puudub absoluutselt. Igaüks, kes vähegi meie ebasoositud kõrgharidust püüab saavutada, peab tahes või tahtmata läbi tegema kõrgkooli militaarprogrammi. Veelgi enam, kogu ideoloogia «kui ei meeldi, mine ära» taandab TPI sõjakooli tasemele, esitades sõjalist õpetust kui olulisimat distsipliini kogu TPI õppeprogrammis. Kas selline suhtumine ei ole solvav? Kui jätkub samasugune sõjalise õppe poliitika ja üldse kogu kõrgkooli poliitika ei mutu, siis muutub rauakool varsti mannide kooliks. Siin on ka lugupeetud akadeemikutel professoritel mille üle mõelda.

Täiesti vastuvõetamatu on arvestuste ja eksamite süsteem sõjalises õpetuses. TPI õppeplaanides on «Eriettevalmistus» (miks mitte «sõjaline väljaõpe», kas siingi on saladusi?) ühe ainena. Filtri tee kateedris tuleb aga arvestused-eksamid sooritada vähemalt kolmes eraldi aines, kusjuures põhiaine eksamile ei lasta enne, kui teistes ainetes arvestused on sooritatud. Praktiliselt tähendab see seda, et iga semester tuleb sooritada eksam kogu sõjalise aine kohta. Selline malaka meetod, nagu praktika näitab, koormab eksamisessiooni eelse nädala, mis niigi on pingeline, veel enam üle, sundides tudengeid tormama Filtri tee ja Mustamäe vahet, kirjutama ümber sõjalise konspekte (iga puudutud tunni kohta tuleb esitada ümberkirjutatud konspekt ja järele vastata) ja vihaselt neelama validooli tablete, et mitte mõne rohelises rüüs õppejõu aadressil oma stressi maandada.

Kogu sõjalise programm on ilmselt koostatud nii, et formaalselt kõik sõjalise ainega seonduv peab olema omandatud, kuid sisuliselt on eksamite ja arvestuste kvaliteet selline, et täiesti tobedate vastustega on võimalik saavutada tulemusi, millest hiljem räägitakse anekdoote. Milleks siis selline nn. õppetöö, mis oma formaalsusega nüristab mõtlemisvõimet ja teeb haigeks vaimulikult?

KOLMANDAKS.
IDEOLOOGIA.

Täiesti eraldi küsimus on kogu **Filtri teel valitsev õhkkond ja suhtumine tudengitesse.** Kui TPI-s võib üldjoontes perestroikaga kaasaminekut hinnata rahuldavaks või isegi heaks, siis praegu õpime kolmandal kursusel ja kes oleme juba aasta külastanud meeldejäävaid rivistusi ja poliitkasvatuse tunde (muutused selles osas toimusid vahetult enne kevadsemestri lõppu), oleme omal karvadel ja nahal tunda saanud nõudmisi à la «miks juuksed on pikad?», «miks ülikond ei ole tume?», «miks puudub lips?» jne. Täielik katastroof oli Filtri teele sattumine sportlikus riietuses või teksastes. Sellisel sügavalt eksinud üliõpilasel tuli iga tunni alguses nimekirja kontrollimise käigus, kui järg oli jõudnud temani, hüüda kõlava häälega «я!», kuulata loengut teemal, mismoodi peab välja nägema «korralik» tudeng. Kui selline noormees kohtas 5 min. vaheaja jooksul mõnda endast lugupidavat ohvitseri, siis kuulis ta järjekordselt, et sellise välimusega nagu tema, ei ole üldsegi asja kõrgkooli.

Kas on keegi, kes suudab põhjendatult **vastata küsimusele, miks ülikond peab olema just tume,** miks ei tohi kanda sportlikke jalatseid või kikilipsu? Või mille poolest segavad õppimist sõjalise kateedris habe ja pikad juuksed? Põhjenduma ei vaevuta, vastus on sõjaväelaslikult lihtne: «See on teie rektori käskkirjaga vormistatud kord.» Tõepoolest neil ja meil on eraldi rektorid, kuid kõigi küsimuste ikka ja jälle vastuseta jäämine süvendab kahtlusi, et kellelgi on lühikeste juuste all pikad juhtmed, mis ulatuvad Moskvani.

Võidakse öelda, et sellistest nõudmistest on loobutud ja alates kevadest on kõik hea ja korras, kuid sügisel jätkus üliõpilaste standardiseerimine ohvitserinäolisteks. Nüüd püüti mõjutada tagasihoidlikumalt — veenmismeetodil, kuid soov jätkata vanaviisi oli ilmne. Ilmselt ei ole see probleem veel lõplikult lahenenud.

Tunduvalt ebameeldivam kui välised normid on püüd teha üliõpilastest õppejõududega sama GOST-i märgiga inimesi mõttelaadilt. Sellest, mismoodi nüristatakse loovat isemõtlemist tähenärijaliku programmi järgimisega, oli juba eespool juttu, kuid see pole veel kaugeltki kõik. Pidevalt püütakse moonutada tänapäeva rahvusvahelist olukorda tuues esile stagnaloosungid maailma (ja eriti NSV Liitu) vallutada ihkavatest Ameerika Ühendriikidest, manatakse ette kodusõja-aegseid teese klassivaenlasest ülemaailmsest imperialismist, kes on valmis nõukogude korda esimesel võimalusel oma lõugade vahele haarama.

Sõjalist õpetust on võimatu läbi viia ilma vaenlase kontseptsiooni rõhutamata. Mõtlevad ja kultuursed inimesed meie loominguliste liitude ühispleenumil aprillikuu alguses ja korduvalt ka hiljem on rõhutanud, et on võimatu demokratiseerida ühiskonda, viia läbi perestroikat, kui inimesed meie maal ei loobu end pidamast kõige paremaiks ja kõige õigemaiks, on võimatu, kui me nagu Suur Rahvaste Juht, näeme kõigis ainult vaenlasi. Meie riigi ametlik kurss on pingelõdvendusele ja relvastuse piiramisele ning sõbralike suhete loomisele kõigi riikidega. Sõjaline õpetus aga sülitab sõbralikkusele ja kultuurile ning teeb järjekindlas stagnavaimus ainult seda, mida peab õigeks Kaitseministeerium. Kogu ideoloogia on nagu ilmne irvitamine akadeemiliste õppemeetodite, kultuuri ja inimväärikuse üle. Võib-olla see kõik ei olegi nii halvasti mõeldud, kuid on halvasti välja kukkunud. See tähendab aga, et sõjaväelane ei ole hea pedagoog ja Kaitseministeerium ei ole asutus, mille kompetentsi kuuluksid kõrgkoolide õppeprogrammid ükskõik millises aines, ka sõjalises. Iga kingsepp jäägu oma liistude juurde.

Siintoodu on vaid kõige põhilisemaid konflikte tekitavad ja vastumeelsust süvendavad okkakesed sõjalise õppe süsteemis, kuid see pole kaugeltki veel kõik. Eraldi ainevaldkond on tsiviilkaitse, mis samuti sügavat stagnaund magab. Kõike seda arvestades on täiesti mõistetav tudengite rahulolematus ja tervitatav algatusrühma «TPI relvavabaks» tegevus organiseeritud ühisrinde loomiseks kõrgkooli militariseerimise vastu.

Tudengite kohtumisel TPI rektoraadi esindajate 17. oktoobril tuli õppeprorektoril sm. Mikkalil mitmel korral käsi laiutada tõdedes, et tudengite nõudmiste rahuldamine ei ole TPI võimuses. Samuti ka 18. oktoobril sõjalise kateedri territooriumil peetud miitingul väitis ENSV sõjakomissar polkovnik Põder, et temagi ei oma võimu sõjalise õppe ümberkorraldamiseks. Kelle poole peavad üliõpilased pöörduma, et olukord muutuks normaalseks?

Algatusgrupi «TPI relvavabaks» poolt esitatud programm on leidnud iseenesest mõistetavalt TPI üliõpilaste toetuse, analoogilised programmid on esitatud ka teistes Eesti kõrgkoolides. TPI tudengid toetavad põhimõtteliselt ka TPI rektoraat ja õppejõud, kuigi jäädi eriarvamusele boikoti suhtes. See on ka täiesti mõistetav, sest eriti semestri lõpule langev boikot tooks kaasa juhtkonna jaoks suuri ebameeldivusi ja seaks dilemma ette, mida teha üliõpilaskonnaga, kellel jääb tegemata sõjalise eksam (arvestus). Kui lähtuda üliõpilaste seisukohalt, siis on boikot ilmselt ainuke vahend, mis sunniks pehmetes tugitoolides istuvaid ametnikke tudengite nõudmistega tõsiselt arvestama.

Boikot paraku aga on poliitilise lõhnaga üritus, eriti kui seda rakendada sõjaväega seonduva suhtes. Seepärast on ilmne, et kui kõik Eesti kõrgkoolid sõjalist boikoteeriksid, siis seda tembeldatakse ilmtingimata natsionalismiks, sõjaväekohustusest mööda hiilimiseks ja ei tea veel milleks. Sama võib juhtuda ka siis, kui boikot oleks üksmeelne üle kogu Baltikumi (on see üldse võimalik?). Kui intsidendid piirduksid ainult ühe kõrgkooli, teaduskonna või õppegrupiga, siis selliste demagoogiliste võtetega ilmselt rünnata ei saaks, kuid väiksema hulga mõju ei ole ülalpool arvestatav, samuti on väiksema hulga suhtes kergem sanktsioone rakendada.

Algatusgrupi «TPI relvavabaks» tegevuse programmis seisis idee kooskõlastada väljaastumisi teiste Baltikumi ja ka Moskva ning Leningradi kõrgkoolide õpilastega. Väga oluline on just Moskva ja Leningradi üliõpilaste ühinemine antimilitaristliku liikumisega, see välistaks ka hämamise natsionalismi ümber.

Lõpetuseks tahaks esitada mõned KONKREETSED ETTEPANEKUD olukorra pisutki normaliseerimiseks:

1) TPI rektoril tuleks avalikult kehtetuks tunnistada kõik vanad käskkirjad, mis reguleerivad üliõpilaste käitumist sõjalise kateedris (juhul, kui see on juba tehtud, siis avalikustada see TP-s) ja kehtestada üks uus, mis võtab arvesse kõiki üliõpilaste nõudmisi niipalju, kui see on rektori võimuses ning avaldada see «Tallinna Polütehnikus».

2) TPI rektoraadil koheselt muuta arvestuste ja eksamite korda sõjalises õpetuses, anda üliõpilastele, kes seda vajavad, pikendust sõjalise eksami sooritamiseks, ühtlasi mitte arvestada sõjalise resultaati stipendiumi määramisel ning ennistada stipile üliõpilased, kes on stipita sõjalise õpetuse tõttu.

3) Algatusgrupil «TPI relvavabaks» võtta kontakti teiste kõrgkoolide, eriti Moskva ja Leningradi üliõpilastega, et valmistuda ette ühisteks aktsioonideks.

4) Nõuda Hariduskomiteelt kõrgkoolile täielikku autonoomiat, et lõppeks ebanormaalne olukord, kus TPI ei saa ise otsustada õppeprogrammide üle.

Kui üliõpilaste peamised nõudmised jäetakse rahuldamata ja nõutakse ka kevadsemestril sõjalise õppe läbitegemist praegu kehtiva korra järgi, siis tuleb ilmselt kõigil isikuvabadusi austavatel üliõpilastel üle minna **õhtusesse** teaduskonda (kellele **see** muidugi on vastuvõetav), võtta akadeemilist puhkust **kuni** olukord normaliseerub **või** leida mingi muu rahuldav väljapääs.

Kutsun üles kõiki õppejõude ja üliõpilasi avaldama arvamusi antud küsimuses TP veergudel, samuti ootan konkreetset tegutsemist rektoraadilt ja üksmeelset pealehakkamist kõigilt üliõpilastelt, et jõuda relvavaba TPI-ni, kus ka «eriettevalmistuseta» oleks võimalik õppida inseneriks.

ARDO OJASALU
LI-51 üliõpilane

KORP! «VIRONIA» 88!

Möödunud sajandi lõpul oli Riia Polütehniline Instituut üheks populaarsemaks kõrgkooliks, kust eesti poisid käisid omale tehnilist haridust nõutamas. Eesti tudengite koondamine võeti seal sihiks juba 1892. a., kuid

ESIMENE EESTI KORPORATSIOON

«Vironia» kinnitati alles 26. novembril 1900. Kaks päeva hiljem toimus asutamiskommerss vanima eesti üliõpilasorganisatsiooni Eesti Üliõpilaste Seltsi eestsesisuse osavõtul.

«Vironia» etendas tähtsat osa eesti üliõpilaste koondamisel Riias, kus tol ajal valitses saksa vaim ja intelligents saksastus kergesti. Korporatsiooni eesmärgiks oli «liikmete kasvatamine eesti rahvuslikus vaimus, autunde arendamine, vastastikune materiaalne ja vaimline toetamine, mõnus seltsiv kooselamine, sõpruse edendamine ja kombluse kõrgelhoidmine.»

«Vironia» loomisel pandi kohe luuletaja Ernst Enno eestvedamisel käima

KÕNE- JA VAIDLUSKOOSOLEKUD,

käsitleti nii humanitaar- kui ka loodusteadusi, ülekaalus olid aga Eesti elu, teadust ja kirjandust puudutavad teemad. Asutati ka tehnilise ja majandusalase kirjanduse raamatukogu — alustati 1900. aastal 28 kingitud raamatuga, aga juba viie aasta pärast oli raamatuid kogus üle 2000.

Peeti ka seltskondlikke koosviibimisi, olid aastapäeva kommersid, oli range kodukord ja lihvitud kombed, olid värvimütsid ja -lindid, rapiirid, olid korporatsiooni vapp ja muu sümboolika. Korp! «Vironia» värvideks olid violett-must-valge ja lipukirjaks

«ÜHISUS, KINDLUS, AUSUS»
(praeguses kõnepruugis: ühtekuuluvus, meelekindlus, ausus).

Riias tegutses «Vironia» 1915. aastani, millal koos Riia Polütehnilise Instituudiga evakueeruti Moskvasse. Tagasi Riiga tuldi **1918. aastal.** Vabadussõja süttides otsustas «Vironia» koos teiste üliõpilasorganisatsioonidega in corpore astuda Eesti rahvaväkke. Ühtekokku võitles Vabadussõjas 80 viroonlast, neist langes 6 ja 23 autasustati vabadusristiga.

Pärast rahulepingu sõlmimist siirdus «Vironia» **1920. a. sügisel Tartusse,** kus tegevus jätkus uue hooga. Jätkusid referaadiõhtud, majandus- ja õiguskküsimuste käsitlemiseks loodi vastav huvialaring, korraldati kõnekursus, tegutses korporatsiooni oma orkester. **1930. a. sõlmiti**

SÕPRUSLEPING

Helsingi Ülikooli Karjala osakunta'ga (nii nimetati kodukoha järgi loodud üliõpilasseltsi), kestsid juba Riia päevil sõlmitud sõprussidemed läti korporatsioonidega «Selonia» ja «Telavia» ning ka sealse vene korporatsiooniga «Fraternitas Arctica». Kasvas ka «Vironia» liikmete arv, ulatudes **1940. a. koos vilistlastega 450-ni. 1936. aastal asutati Tallinna Tehnikainstituudi juures «Vironia» Tallinna osakond,** kus oli ligi 30 tegevliiget ja mille elust võtsid aktiivselt osa korp!i Tallinna vilistlased.

«Vironiale» oleme tänu võlgu suure töö eest meie vanema põlve tehnilise intelligentsi konsolideerimisel ja harimisel. **«Vironia» asutamise initsiaator**

KARL IPSBERG

oli ka üheks meie esimese kõrgema tehnikakooli — Tallinna Tehnikumi ellukutsujatest ja tema esimeseks direktoriks 1918. aastal. Viroonlased olid ka esimene TT elektrotehnika osakonna juhataja **Villem Reinok,** Tallinna Tehnikainstituudi esimene prorektor **Evald Maltenek** ja paljud teised meie kõrgema tehnikahariduse hälli juures seisnud mehed.

Selline aktiivne tegevus sai jätkuda kuni 1940. aastani, kui pärast Eesti annekteerimist suleti kõik üliõpilasorganisatsioonid. «Vironia» tegevus siiski jätkus Rootsis, Kanadas, USA-s ja ka mujal välisriikides. Seal on vastu võetud ka uusi liikmeid, nii et «Vironia»

VÄLISLIIKMETE

arv läheneb peaaegu 300-le (neist sõja ajal Eestist lahkunuid ca 85). **Igal aastal,** eriti suurejooneliselt juubeliaastatel, **korraldatakse erinevates riikides «Vironia» päevad,** kuhu tullakse kokku üle kogu maailma. Kodumaal on veel elus 35 viroonlast.

Rõõmustav on nentida, et viimasel ajal on taas elavnenud meie üliõpilaselu ja on jälle hakanud tekkima omaalgatuslikud kui ka elustuma vanad üliõpilasorganisatsioonid.

HARRY ESOP, korp! «Vironia»
TIIT METUSALA, EÜS «AVE»

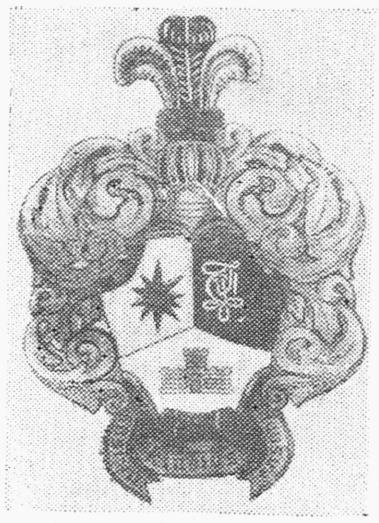

Korp! «Vironia» vapp

EÜS «AVE» embleem

„AEG ON KÄES OLLA ENDA VASTU AUS"

KOMSOMOLITÖÖ ARUANNE AUTOMAATIKA TEADUSKONNAS

I TÖÖ ÕPPEAASTAL 1987./88.

Automaatika teaduskonna komsomolielule eelmisel aastal tagasi vaadates midagi rõõmustavat näha ei ole. Jätkus tudengite usalduskriis komsomoli kui terviku vastu, järjest enamat populaarsust võitsid ja võidavad Rahvarinne, Muinsuskaitse Selts jt. organisatsioonid. Kriisi iseloomustas seegi, et komsomoli ei astunud ühtki noort, küll aga paluti end sellest organisatsioonist välja arvata. Mitmetel põhjustel (diplomitöö, abiellumine, osalemine mitteformaalsetes rühmitustes) komsomolibüroo praktiliselt lagunes.

Viimastel kuudel olukord õnneks paraneb. Lagunenud büroo asemel alustati tööd erinevate noorterühmitustega (lähemalt osas 2). Koos organiseeriti sellised tõepoolest poliitilised üritused nagu sõjalisevastaste aktsioonide jada, vööndiajapäev.

Nüüd aga lühidalt ja kronoloogilises järjestuses tehtust 1987/88:

⊙ teaduskonna õhtu oktoobris 1987 Glehni lossis. Esinema palutud K. Hallik oli tudengitele veel «liiga raske pähkel» — ühiskondliku teadvuse kasv ootas alles ees. Enam mõjusid P. Aimla, Pums'punt ja disko.

⊙ AVK 1987 novembris. Kuigi teaduskonna konverentsil oli tol ajal lausa üllatav aktiivsus (rahva poolt pakuti näiteks üks tudeng büroosse lisaks), ei mõjunud õppegruppide koosolekute trükitud protokollidega tagaajamine komsomoli populaarsusele hästi.

⊙ sõjalise-vastased aktsioonid alates talvest 1988. Tundus, et pärast artiklit ajalehes «TP» õnnestus sõjalise kateedril tudengitele «aru pähe panna». Õnneks ei. Üliõpilasnõukogu ning ehitusteaduskonna komsomolibüroo tugeval toetusel suutsid tudengid kevadisel foorumil saavutada esimese suurema võidu

⊙ reidid TPI ühiselamutesse. Koos teiste teaduskondade komsomolijuhtidega valmis reididest slaidprogramm, mida RSP ajal kõigile ka näidati

⊙ tekliõhtu aprillis 1988. Vaatamata «P. S. Troika» erakordsele menule kahandas pidulikkust teklite puudumine (kätte saadi teklid alles sellel sügisel). Ehkki see juhtus komsomolist absoluutselt mitteolenevatel põhjustel, ei lisanud ka see organisatsioonile populaarsust

⊙ rida kampaaniaid (Rahufondi lehed, kandidaadid mitmetesse nõukogudesse jm.), mis komsomoli mainet veelgi alla tõmbasid

⊙ rida üritusi (paar välistuusikut, rahalised premeerimised, stipi määramised), mis populaarsust tõstsid

⊙ koostöös TPI üliõpilaste a/ü-ga tudengite filmistuudio «Malta Rist» loomine, ühisfestival Soome tudengistuudioga.

II AVK 1988. TULEVIK

Kuna kõige rohkem vastumeelsust tekitab alati just sundus (eriti selline, mis on silmnähtavalt mõistusevastane), viime AVK sel aastal läbi järgmiselt:

õppegruppides on grupikoosolekute läbiviimine või mitteviimine täiesti vabatahtlik. Väga meeldiv oleks, et juhul, kui selline sisuline arutelu toimub, seal väljaöeldud mõtted ka meieni jõuaks. Küll aga on komsorgidele kohustuslik osas 3 toodud nõuded — neis aga ei tohiks küll midagi mõistusevastast olla.

Teaduskonna konverentsil osalemine on vabatahtlik. Sellega loodame saavutada aktiivsete noorte kontsentreerumise. Konverents toimub novembri lõpus. Arutluse all on teaduskonna, instituudi ja kogu Eesti komsomoli tulevik, delegaatide valimine instituudi konverentsile, kõik palavad ja noori erutavad küsimused.

Nagu eespool öeldud, tekkis komsomolil hiljuti side rea mitteformaalsete rühmitustega. Selline töövorm peaks olema õigem kui alaline ja kõikeorganiseeriv komsomolibüroo. Seetõttu teeme ettepaneku sel aastal büroo moodustamisest loobuda. Valida tuleks 1—2—3 (või enam?) liikmeline grupp, kelle ülesandeks oleks alaline kontakt dekanaadiga, mõned esindusfunktsioonid ning — kõige olulisem — mitteformaalsete rühmituste abistamine nõu, jõu ja vajaduse korral ka rahaga, nende töö koordineerimine.

III NB! KOMSORGID!

⊙ kõikidel komsorgidel astuda läbi TPI komsomolikomitee arvestussektorist (II—127) kontrollimaks arvestuskaartide järgi grupist ära läinud jt. «surnud hingi», samuti komsomolimaksu maksmist

⊙ esimese kursuse komsorgidel (aga ka teistel, kel vaja) tuua lähemal ajal ära teklirahad (tellimislehti saab samuti ruumist II—127).

MARGUS SCHULTS
autom. teadusk. koms.
sekretär

MÄLUMÄNGUKILLUD

* Teist korda sai Tartu üliõpilaspäevade raames teoks **Arnold Koobi nimeline kõrgkoolidevaheline videomälumäng.** TPI esindus sõitis Taaralinna kummutama noortefoorumil kõlanud väidet, et me olevat varsti kutsekooliks muutumas.

Näitasime, et eelmisel aastal võidetud karikas on kenasti alles ja tõime ta siis jälle Tallinna tagasi. **Meie võidutulemuseks oli 27 punkti** 40-st võimalikust. Teiseks jäi TRÜ 16 ja kolmandaks EPA 14 punktiga. Seekordsesse loomingulisse mälumängukollektiivi kuulusid RIHO RASMANN, AARE VAALMA, EINO VAHER ja OTT KOPPEL.

* **Selgus Eesti 1988. aasta mälumängumeister.** Selle tiitli omandas ülekaalukalt Mõigu KEK-i esindus. Teise koha saavutas Pärnu KEK ja kolmanda TPI I võistkond, jättes seljataha sellised tuntud mälumängufirmad nagu Tartu KEK, Jõgeva KEK ja kirjastus «Valgus». Meie esinduskoosseisu kuulusid INDREK SALIS, AARE OLANDER, MARGUS METSANURM, AARE VAALMA, JUHAN TEDER ja RIHO RASMANN.

* **6. detsembril kell 18.30 toimub kohvik-klubis SPORDIMÄLUMÄNG** Eesti Spordi Maja toetuseks. Igalt osavõtjalt ootame annetust Spordi Maja Fondi. Annetuse suuruse määrab muidugi südametunnistus.

Mängu juhib EINO VAHER ja... võimalused on kõigil kolmeliikmelistel võistkondadel.

TULGE INFORMIINILE!

Kas oskate kasutada raamatukogu kataloogе? Kui hästi tunnete teatmeteoseid ja bibliograafiaväljaandeid? Saate ennast proovida, kui tulete raamatukogu traditsioonilisele, sel sügisel juba 15. võistlusmängule. Meie põhimõte — pole võimalik kõike mäletada, tähtsam on teada, **kust leida küsimusele vastus.**

KOHT — TPI Teadusliku Raamatukogu üldlugemissaal (Ehitajate tee 5).

AEG — **kolmapäev, 30. november 1988 kell 14.00.**

VÕISTKONNAD — kolmeliikmelised — oodatud on põhiliselt esmakursuslased kõikidest teaduskondadest, kuid ka vanemate kursuste üliõpilased on teretulnud.

AUHINNAD — 1. kohale tulnud võistkonnale suusalaagrituusikud, suur sefiiritort ja väärt raamat.
2.—3. kohale tulnud võistkondadele mälestuseks raamatud ja lohutuseks ka sefiiritort.

EELREGISTREERIMINE — raamatukogu üldlugemissaali rõdul valvebibliograafi juures või tel. 53 73 53 kuni 29. novembrini.
29. novembril kell 14.00 anname sealsamas võistkondadele **konsultatsiooni,** jagame välja võistluse juhendid ning tutvustame lühidalt teatmeteoseid ja kataloogе, millede kasutamise oskusel informiin põhineb.

«SUURE RINGI» võitjaid tutvustame 9. detsembril «TP»-s. Ka «SUURE RINGI» kolme paremat autasustatakse raamatutega.

KÜSIMUSED «SUURELE RINGILE»

1. Missugune sündmus leidis aset Eestis 10.—12. dets. 1905. a.?
2. Leidke TPI raamatukogus oleva 1927. a. ilmunud auto elektriosa käsitleva eestikeelse raamatu autor ja pealkiri.
3. Keda pidas V. I. Lenin oma 31. dets. 1922. a. ülestähendustes vastutavaks «suurvene natsionalismi vaimus läbiviidud kampaania eest»?
4. Märkige saksakeelse sõna Philister vasted eesti keeles ja nende tähendused Eestimaal pool sajandit tagasi ja praegu.
5. Mitu numbrit ajalehti ja ajakirju andis 1930. a. välja Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus ja tema piirkondlikud osakonnad?
6. Kus on avaldatud tollase EK(b)P KK I sekretäri tervitus Eesti nõukogude kirjanike kongressile 1946. a. lõpus?
7. Missugune kodanliku natsionalismi küsimusi käsitlev eestikeelne raamat ilmus varsti pärast EK(b)P KK VIII pleenumit 1950. a.?
8. Missuguseid linnatranspordi alaseid välisajakirju (1984.—1985. aastakäigud) on olemas Eesti raamatukogudes?
9. Mitmendal kohal on Eesti NSV teiste liiduvabariikide hulgas üliõpilaste arvu poolest võrreldes elanike arvuga?
10. Millise 1987. a. registreeritud leiutise kaasautorid on TPI töötajad R.-J. Ubar ja T. Evartson? Palun märkige ka autoritunnistuse number.

Edukat lahendamist!

VASTUSED palume tuua hiljemalt 5. **detsembriks** valvebibliograafi kätte. Iga vastuse juurde märkgie andmed allika kohta: teatmeteose pealkiri, köite nr., ilmumisaasta, lk. (veeru) nr. või raamatukogu kataloogi nimetus ja kasti number.

Teadusliku raamatukogu
bibliograafiaosakond

«TALLINNA POLUTEHNIK»
«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Орган парткома, ректората, комитета комсомола и профкома Таллинского ордена Трудового Красного Знамени политехнического института. «Таллинский политехник». Типография «Ühiselu», Пикк, 40/42. Toimetuse aadress: 200108, Tallinn, Ehitajate tee 5, TPI, 3. hoone, tuba 204. Tel. 537-261. Адрес редакции: 200108, Таллин, Эхитаяте-тее, 5, ТПИ, 3 корпус, комната 204, тел. 537-261.

Tellimus nr. 2869
MB-08769

Vastutav toimetaja
R. MIKENBERG